

Studiemanual. Introduktion till forskning i socialt arbete

Hej och välkommen till kursen *Introduktion till forskning i socialt arbete* som ges av Södertörns högskola, Linneuniversitetet och Örebro universitet inom ramen för Nationella forskarskolan i socialt arbete (RSSW). I den här studiematerialen kommer kursens innehåll och viktiga datum att presenteras.

Kursen består av tre delar och utgörs i sin helhet av fem kurstillfällen fördelade på de tre lärosätena. Vissa delar av kursen kommer att gå digitalt och andra på campus. Kursen är en introduktionskurs för doktorander i socialt arbete och forskningsämnet socialt arbete kommer att utforskas i relation till vetenskapsteoretiska och vetenskapssociologiska aspekter. Centrala teoretiska inriktningar kommer att diskuteras såväl som aktuella empiriska fält. Vidare kommer praktiskt socialt arbete och forskning inom ämnet socialt arbete i Sverige att relateras till den internationella utvecklingen. Kursen behandlar också den komplexa relationen mellan socialt arbete som forskningsämne och socialt arbete som praktik. Ett särskilt fokus ägnas den dubbla rollen för forskare inom socialt arbete; att bidra till en förbättrad praktik och samtidigt tillhandahålla kritisk och oberoende granskning av policy och praktik. Kursen ges på svenska. Deltagarna förväntas kunna förstå svenska men kan delta i diskussioner på engelska. Det är även möjligt att göra examinationsuppgifterna på svenska eller engelska.

Del 1. Överblick och positionering i relation till forskningsämnet socialt arbete

Moment 1: Kunskap i socialt arbete och villkor för socialt arbete som forskningsämne.

Inför kursstart.

Inför kursstarten ska du välja ut och läsa två avhandlingar i socialt arbete som utgår från olika metodansatser i forskningsprocessen.

Kurstillfälle 1

(tidsangivelser nedan kan komma att justeras)

Värd och plats: Örebro Universitet, ZOOM

Datum: 10 september 2021

Schema

10.00-11.30 Kursdeltagarna presenterar sin avhandlingsidé och sina reflektioner

11.30-12.30 kring detta med utgångspunkt i förberedelserna.

12.30-16.00 Föreläsning och diskussion kring innehållet i det första delmomentet.

Vad är kunskap i socialt arbete och villkor för socialt arbete som forskningsämne
Innehåll: Seminarium med föreläsande inslag 1. Introduktion till kursen. Ontologiska, epistemologiska och metodologiska vägval för forskning i socialt arbete. Vid det första seminarietillfället ges en översiktlig introduktion till centrala ontologiska och epistemologiska perspektiv inom samhällsvetenskap med särskild relevans för forskning inom socialt arbete. Med utgångspunkt i kurslitteraturen resonerar doktoranderna med varandra och lärarna kring frågan om vad som är kunskap inom forskning i socialt arbete, inklusive möjligheter och utmaningar med ett forskningsämne som befinner sig mellan teori och praktik.

Litteratur:

Blom, B. & Morén, S. & Nygren, L. (2013) Kunskap i socialt arbete. Om villkor, processer och användning. 2., omarb. utg. Stockholm: Natur och Kultur.

Inför seminariet

Inför seminariet förbereder du dig genom att reflektera och skriva ner dina funderingar kring kurslitteraturen, med särskilt fokus på olika ontologiska, epistemologiska och metodologiska frågor i relation till det egna intresseområdet/avhandlingsprojektet. Vid seminariet delger kursdeltagarna sina reflektioner för varandra.

Efter seminariet

Efter seminariet sammanställer du i en skriftlig inlämningsuppgift dina reflektioner över kurslitteraturen, med särskilt fokus på olika ontologiska, epistemologiska och metodologiska frågor i relation till det egna intresseområdet/avhandlingsprojektet (fokus på din förståelse). Omfång: ca 2 sidor. Uppgiften ska ses som en förberedelse inför det avslutande examinationspappret (och en start på avhandlingsarbetet). Det viktiga är inte att du sammanfattar allt som du uppfattar som centralt i kurslitteraturen utan att du själv väljer att djupdyka i och reflektera kring det som du tycker är särskilt intressant t.ex. beträffande vad som karaktäriserar det du är intresserad av att studera/forskningsobjektet och hur man skulle kunna undersöka det.

Kurstillfälle 2

(tidsangivelser nedan kan komma att justeras)

Värd och plats: Örebro Universitet, ZOOM

Datum: 24 september 2021

Schema

11.30-12.30

Gemensam lunch

12.30-16.00

Kursdeltagarna presenterar sina granskningar av och reflektioner kring valda avhandlingar med utgångspunkt i förberedelserna + diskussioner (inslag av "föreläsningsliknande" samtal utifrån doktorandernas frågor). Instruktioner inför den tredje sammankomsten.

Socialt arbete som forskningsämne

Innehåll: Fokus under träffen är inriktat på de av doktoranderna valda avhandlingar i socialt arbete som använt olika metodansatser i forskningsprocessen (kvantitativ/mixed methods/kvalitativ). Vid detta andra seminarium diskuteras bl.a. studiernas forskningsobjekt, kunskapssyn, metodval, forskningsdesign, teoretiska perspektiv, kunskapsanspråk m.m.

Litteratur:

Brante, T. 1987. Om konstitueringen av nya vetenskapliga fält—exemplet forskning om socialt arbete. *Sociologisk forskning*, 24, 30-60.

Dellgran, P. & Höjer, S. (2012). The politics of social work research – Ph.D. theses in Sweden. *European Journal of Social Work*. Vol. 15, No. 4, 581-597

Maynard, B. R., Vaughn, M. G. & Sarteschi, C. M. 2014. The Empirical Status of Social Work Dissertation Research: Characteristics, Trends and Implications for the Field. *The British Journal of Social Work*, 44, 267–289.

Inför seminariet

Granska och reflektera över dina valda avhandlingar med avseende på metodologiska och teoretiska utgångspunkter i relation till avhandlingarnas syften samt ge akt på eventuella förtjänster och begränsningar med avhandlingarna.

Efter seminariet

Efter seminariet sammanställer du din granskning och dina funderingar i en skriftlig inlämningsuppgift (fokus på forskningsprocessen utifrån de valda avhandlingarna). Därutöver ska du diskutera någonting i din egen granskning (som är särskilt intressant) i förhållande till valda delar i kurslitteraturen, exempelvis möjligheter och utmaningar/begränsningar i respektive metod/forskningsdesign som har beröringspunkter med det egna intresseområdet/avhandlingsprojektet. Omfång: ca 4 sidor. Se arbetet med den skriftliga inlämningsuppgiften som en förberedelse inför det skriftliga paperet (och en start på avhandlingsarbetet). Det viktiga är inte att du sammanfattar allt som du uppfattar som centralt i avhandlingarna och relaterar till allt i kurslitteraturen utan att du själv väljer att djupdyka i och reflektera kring det som du tycker är särskilt intressant.

Moment 2: Socialt arbete som forskningsämne – vad och vilka är vi till för?

Kurstillfälle 3

(tidsangivelser nedan kan komma att justeras)

Värd och plats: Linnéuniversitetet, Växjö, Teleborgs slott

Datum: 25-26 oktober 2021

Schema

Dag 1. Presentationer med diskussion

12:00 – 13:00

Gemensam lunch

13:15 – 14:15

Socialt arbete som kritisk samhällsvetenskap, exemplifieringar från äldreforskningen. Clary Krekula, professor i socialt arbete

14:30 – 15:30	Forskning med utsatta grupper, ställningstaganden och dilemman, exemplifieringar från missbruks- och migrationsforskningen. Philip Lalander, professor i socialt arbete
16:00 – 17:00	Forskning med och om praktiken, exemplifieringar från barn- och ungdomsforskningen. Torbjörn Forkby, professor i socialt arbete
19:00 –	Gemensam middag, Teleborgs slott

Dag 2 Seminarium, seminarieledare Torbjörn Forkby

9:15 – 12:00 Att skapa kunskap i socialt arbete. Under seminariet kommer doktorandernas egen ingång till forskningsområdet att diskuteras och sättas i relation tidigare ansatser.

12:00 – 13:00 Gemensam lunch, avslutning

Socialt arbete som forskningsämne – vad och vilka är vi till för?

Innehåll: Under kurstillfället närmar sig kursdeltagarna olika frågor kring relationen mellan kunskapsbyggande aktiviteter i socialt arbete och olika val man gör som forskare, även om dessa inte alltid tydliggörs. Att redan i inledningen av sin forskarbana ställa frågor kring ”vad och vilka vi är till för” och pröva olika svar som tidigare getts kan därför bidra till att klargöra den egna positionen – även om denna såklart kan förändras. Utifrån några empiriska nedslag fokuseras forskning *med* och *om* praktiken och olika utsatta grupper.

Litteratur:

Flexner, A. (2001). Is social work a profession? *Research on social work practice*, 11(2), 152-165.

Garrett, Paul Michael (2013). Mapping the Theoretical and Political Terrain of Social Work. In Mel. Gray & Stephen A. Webb (eds.) *The New Politics of Social Work*. New York: Palgrave Macmillan. (pp. 44-62).

Healy K. Participatory action research and social work: A critical appraisal. *International Social Work*. 2001;44(1):93-105.

Humphries, Beth (2008). *Social Work Research for Social Justice*. New York: Palgrave Macmillan (219 pages).

Lavalette, M. (2011). Introduction: Social work in crises during crises: Whose side are we on? *Canadian Social Work Review/Revue Canadienne de service social*, 7-24.

Phillips, Ruth (2015). Feminist Research and Social Work. in James D. Wright (ed.) *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Elsevier Ltd (pp. 935-941)

Webb, Stephen A. (2001). Some Considerations on the Validity of Evidence-based Practice in Social Work. *British Journal of Social Work*, 31, 57–79.

Inför seminariet

Som förberedelse inför seminariet ska du reflektera kring hur forskning i socialt arbete har närmat sig frågor kring kurstillfällets överordnade tematik om ”vad och vilka vi är till för”. Frågor som forskarens roll i förhållande till det som undersöks, vilken ambition denne har med sin forskning i förhållande till det sociala arbetets praktik, till olika former av utsatthet samt till ämnets teoretiska och kunskapsmässiga underbyggnad är centrala teman att diskutera. Det är viktigt att du också förhåller dig självständigt till det som tidigare gjorts och relaterar hur du själv tänker dig att ditt kunskapsbidrag kan se ut. Som underlag till din text och

presentation utgår du från den *tidigare forskning du arbetat med vid moment 1* (de djupanalyserade avhandlingarna). Du ska också ha intervjuat en etablerad forskare inom ditt ämnesområde kring de frågor som är aktuella under detta kurstillfälle. Du utformar intervjun själv med utgångspunkt från de tema som är aktuellt under detta kurstillfälle. Du ska också *relatera till kurslitteraturen* på det sätt du finner relevant. Sammanställ dina reflektioner i en text om ca 5 sidor. Innehållet presenteras sedan under seminariet tillsammans med frågeställningar som springer från denna till allmän diskussion i gruppen.

Del 2: Etik, självkänedom och personlig professionell utveckling.

Kurstillfälle 4

(tidsangivelser nedan kan komma att justeras)

Värd och plats: Södertörns högskola, Zoom

Datum: 13 oktober 2021

Schema

13.15-15.00 Introduktion till autoetnografi som metod och material samt till fältarbetet. PPU-övningar.

Personlig professionell utveckling på forskarutbildningsnivå

Innehåll: Denna del av kursen löper parallellt med moment 1 och 2 och bygger på tre steg: en övning i självkänedom (PPU-övningar under kurstillfälle 4), ett mindre autoetnografiskt fältarbete i form av ett deltagande studiebesök och en skriftlig uppgift. I sin helhet syftar denna del till att tydliggöra betydelsen av relationen mellan teori och praktik, lyfta etiska frågor som rör forskarens roll på fältet, stärka din självkänedom och ge dig redskap för fortsatt personlig och professionell utveckling som forskare i socialt arbete. Som forskarstuderande som kommer direkt från praktiken handlar det om att byta perspektiv; från praktiker till teoretiker. Som forskarstuderande utan erfarenhet av praktiken handlar det om att få förståelse för ett praktikerperspektiv. Övergripande handlar detta om att fortsätta reflektera kring de frågor som ställts under kurstillfälle 3, *om vad och vilka vi är till för*. Med hjälp av autoetnografiska metoder får den forskarstuderande pröva att själv vara objekt för forskning, att träna sig i att se den egna påverkan på forskningsfältet. Kurstillfället ger dig på så sätt möjlighet att reflektera över din roll som forskare i ämnet socialt arbete, oavsett din tidigare erfarenhet, och med ökad självkänedom kunna närma dig frågor om forskarens roll på fältet ur ett etiskt perspektiv. I förlängningen handlar det om hur forskarrollen påverkar forskargärningen när det kommer till förändring av praktiken och möjligheten att verka för social inkludering och rättvisa.

Många gånger kommer forskare i socialt arbete även vara i behov av den kunskap som människor utanför akademien besitter. I ett senare skede ska forskningsresultaten kommuniceras och samma eller andra grupper av människor ska då ta del av resultaten, antingen som enbart mottagare eller som medskapare av forskningsresultat. Dessa situationer kräver oftast att forskaren har förmågan att närma sig människor på ett respektfullt sätt och med hänsyn till deras situation och behov. Att röra sig i vana miljöer är oftast en fördel men som forskare i socialt arbete ska du ha förmågan att även röra dig i ovana miljöer. Att vara medveten om sina egna styrkor och svagheter, som människa och inte bara forskare, är en resurs i ovana miljöer. Även om denna uppgift utgår från din roll som forskare är det viktigt att du tar ett eget ansvar och också väger in hur andra personliga erfarenheter kan inverka i olika situationer/miljöer. Den typen av självkänedom stärker din självmedvetenhet som i nästa led hjälper dig att trots ovana kunna skapa trygga sociala interaktioner. Ett viktigt redskap i den processen är att kunna känna igen

reaktioner hos både dig själv och andra. Viktiga ledfrågor i denna självkännedomsgrundande process blir: vilka erfarenheter, tankar och känslor bär jag med mig in i denna situation? Hur kan dessa erfarenheter, tankar och känslor tänkas påverka situationen både för min egen del och andras? Vad tänker jag själv är viktigt att tänka på för att jag ska kunna värna om mig själv och andra i den situationen? Din utveckling som forskare tar inte slut med din forskarutbildning utan med den förmågan som grund kan du regelbundet fortsätta att bygga din personliga professionella utveckling genom hela din forskarkarriär.

Litteratur

Anderson L. (2006) Analytic Autoethnography. *Journal of Contemporary Ethnography*. 2006;35(4):373–395. doi:[10.1177/0891241605280449](https://doi.org/10.1177/0891241605280449)

Bertilsdotter Rosqvist, H., Elmersjö, M. & Kings, L. (red) (2021) *Aktionsforskning - socialt engagerad forskning i samhällsvetenskapen: möjligheter, utmaningar och variationer*. Stockholm: Studentlitteratur

Del 3: Avslutning: Forskaren i socialt arbete

Kurstillfälle 5

(tidsangivelser nedan kan komma att justeras)

Värd och plats: Södertörns högskola, Zoom

Datum: 17 december 2021

Schema (separat oppositionsschema skickas ut till kursdeltagare, senast 11/12, 9.00)

9:00 – 12:00 Pappersseminarier (i grupper om max 4 deltagare i varje grupp)

13:15 – 16.00 Pappersseminarier (i grupper om max 4 deltagare i varje grupp)

16.00-17.00 Kursutvärdering och avslutande reflektioner kring kursen

Forskaren i socialt arbete

Innehåll: i denna avslutande del av kursen ska du som doktorand ta plats som forskare i socialt arbete och presentera ditt papper samt få det granskat. Kursen examineras genom aktivt deltagande i förberedande uppgifter, seminarier, autoetnografiskt fältarbete/övning i självkännedom och personlig professionell utveckling, ett skriftligt papper samt muntlig diskussion kring papper. Under det avslutande pappersseminariet granskar doktoranden en annan doktorands papper och får sitt eget papper granskat. Efter seminariet ges möjlighet att revidera utifrån inkomna synpunkter innan den slutliga inlämningen till examinatorn.

Inför seminariet

Den avslutande examinationsuppgiften utgörs av ett skriftligt papper ska utgå från seminarier med föreläsande inslag, skriftliga inlämningsuppgifter, kurslitteratur, reflektionsdagbok från autoetnografiskt fältarbete/övning i självkännedom och personlig professionell utveckling, och en fördjupande analys av forskning inom socialt arbete med särskild relevans för ditt eget avhandlingsämne.

Följande betygskriterier gäller för hemtentan: U & G. U = komplettering, möjlighet att komplettera upp till godkänt.

Omfång: ca 10–15 A4

Det skriftliga pappret ska mailas in till kursledaren och övriga kursdeltagare senast **10/12 2021 23.59**.

Instruktioner skriftligt avslutande paper

Pappret ska utgöra en syntes av allt som du fått med dig från kursen samt en fördjupning inom ett forskningsområde i socialt arbete som du finner särskilt intressant och relevant för ditt avhandlingsprojekt. Diskutera och positionera ditt tänka avhandlingsprojekt i relation till detta forskningsområde.

Förslag till struktur och innehåll:

- 1) Problembakgrund (kortfattat: presentera övergripande centrala perspektiv inom forskning i socialt arbete i relation till olika perspektiv på kunskap inom forskning i socialt arbete)
- 2) Fördjupning: ge en fördjupad bild av ett forskningsområde inom socialt arbete som är av särskild relevans för avhandlingsprojektet
- 3) Resonera kring ditt tänka avhandlingsprojekt i relation till detta område
- 4) Reflektera kring din position som forskare i relation till kunskapssyn inom forskning i socialt arbete, ditt valda forskningsområde och i relation till praktiken. Koppla din avslutande reflektion till reflektioner från ditt autoetnografiska fältarbete/PPU-övningen.
- 5) Referenslista

Omfång: ca 10–15 A4

Antal ord ska ses som riktmärken. Det viktiga är att uppgiften löses på ett så bra sätt som möjligt. Dvs det ska inte kännas tunt men olika personer uttrycker sig mer eller mindre fylligt. Det ska inte heller kännas osmält och oklart – därav betydelsen av stringens.

Efter seminariet

Efter seminariet skriver du klart ditt paper i relation till tankar och synpunkter du fått under seminariet. Deadline för slutversionen av pappret (som är det som examineras av examinatorn): 14 januari 2022.

Kursutvärdering och återkoppling

Kursutvärdering kommer att göras under del tre av kursen, kurstillfälle sex. Kursutvärderingen görs muntligen avslutningsvis under det avslutande paperseminariet.